

Budapest közéletmezeje.

A zsir- és cukorjegyek. — Igazságos tejesztás. — Nehézségek a burgonyaellátás körül. — Több lesz a vaj. — Vázsonyi követtel az uzsonnakávének általános és országos betöltését. — Az élelmiszerek összeírása.

— A Magyar Hírlap tudósítójától. —

A főváros pénzügyi bizottsága mai ülésének napirendje előtt *Hajós Zsigmond* dr. szóba hozta az élelmiszerbódék előtt való felállást. Szorongó szívvel — mandotta — kell gondolni arra, mi lesz majd télen, amikor a sokszor hiányosan öltözött gyermekek és öreg emberek dideregnek a bódék előtt, hogy hozzájussanak kevés élelmiszerekhez. Az Országos Közéletmezeji Hivatal vezetője úgy nyilatkozott, hogy e tekintetben intézkedni fog. Kérdi, történetesen ezen a téren valami, mert ez az állapot tarthatatlan és szükség van rá, hogy a közönség megnyugtatóra valamelyes intézkedés történjék. Erre a felszólalásra *Folkusházy* Lajos tanácsos válaszolt és megállapította, hogy az áldogálásnak az oka az, hogy a két legfontosabb cikkhez, a zsirhoz és cukorhoz nehezen jut hozzá a publikum. A tanács már a közgyűlésen bejelentette, hogy a főváros előterjesztést tett az Országos Közéletmezeji Hivatalhoz a tekintetben, milyen feltételek mellett lehetne a zsir és cukorellátás terén a jegyrendszer életbe léptetni, ami azután automatikusan megszüntetné a bódék előtt való felállást, mert hiszen jegyrendszer mellett bármikor hozzájuthatna mindenki az öt megillető adaghoz. Az Országos Közéletmezeji Hivatal hozzá is járult a zsirjegyrendszer behozatalához, de egyelőre nem adta meg azokat a feltételeket, amelyek a rendszer életbeviteléhez szükségesek. A közgyűlés után a tanácsos értekezett a közéletmezeji hivatal elnökével és kérte, hogy a főváros által kért intézkedéseket mielőbb rendelje el. Az elnök ezt megígérte és kijelentette, hogy a lehető legrövidebb időn belül távirati, vagy telefon utján értesíti a fővárost a tett intézkedésekről. Ha a főváros az értesítést megkapja, attól számított egy héten belül életbe tudja léptetni a jegyrendszert. Már maga a kihirdetés is bizonyára megnyugvást fog kelteni. A cukorjegyek is, amelyek behozatala tekintetében az összes előzetes tárgyalások befejeződtek, legkésőbb december első napjaiban életbe léptethetők lesznek. A közönség körében még a tej kiszolgáltatása miatt is történik ily felállás. E tekintetben az ügyosztály keretében, mint ismeretes, tejhivatalt állítottak fel, amely az igazságos elosztásra vonatkozó rendszert életbe fogja léptetni. A gyermekek és betegek december elejétől akadálytalanul hozzá fognak jutni a tejhez. A petroleum körül is vannak mindinkább nehezbülő bajok. Ezeket azonban a kormánynak kell megszüntetnie. A tanács a legnagyobb türelmetlenséggel várja azt az időpontot, amikor a jegyrendszert életbe léptethetik.

Berczel Jenő dr. tanácsos a főváros burgonyaellátása tekintetében adott felvilágosítást. A burgonyaellátás sajnos, nem megfelelő. Gondoskodás történt, hogy a bódék utján, de a kiskereskedők és nagykereskedők bevonásával is ellássák a közönséget burgonyával, sajnos, azonban nem érkezik elegendő mennyiség a fővárosba. A főváros napi szükséglete napi 33 vagon, de átlag csak 16—18 vagon érkezik, ami természetesen még a napi szükséglet fedezésére sem elegendő, nemhogy a tartalékolásra lehessen gondolni. Eddig csak a piacokról való elvonás utján lehetett 45 vagon burgonyát félretenni. A polgármester személyesen eljár az Országos Közéletmezeji Hivatal elnökénél

és kérte, hogy biztosítsa a főváros burgonyaellátását és különösen a burgonya felhozatalát, mert ezen a téren vannak a legnagyobb nehézségek. *Kürthy* báró megígérte, hogy mindent megtesz, amit megtehet. A nehézségeknek egyik oka az is, hogy a kormány részéről az intézkedések elkésztetten érkeznek. Így pl. az Országos Burgonyaközvetítő Iroda szeptember második felében létesült, elkésve. Az intéző bizottság már második ülésében, október 5-én kérte a rekvirálás elrendelését. A kormány azonban csak november 1-re rendelte el azért, mert az eredeti rendeletben ki volt kötve, hogy aki október végéig bejelenti, 2 korona prémiumban részesül mm.-ként. Az elkésztetten elrendelt rekvirálás eredménye az, hogy eddig 3000 vagon tudtak csak összehozni, amely felosztás alatt áll. Újabb ismét távirati megkeresést intéztek *Kürthy* báróhoz, aki elrendelte, hogy a rekvirált 3000 vagonból 1000 vagon a fővárosnak engedjenek át. Ez az intézkedés igen helyes volna, de amíg ezt a mennyiséget összegyűjtik és a mai nehéz fuvarozási viszonyok mellett az állomásokra hozzák és onnan azután a vasúton a fővárosba érkeztetik, annyi idő telik el és annyi nehézség merül fel, hogy a főváros az intézkedésnek nem láthatja hasznát. *Kürthy* báró kijelentette azt is, hogy ha kell, a rekvirálást a legnagyobb szigorral, közérő igénybevételével is végre fogja hajtani és a rekvirált mennyiségekből a fővárosnak megfelelő mennyiséget fog rendelkezésre bocsátani, egyúttal felhívták az államvasutakat, hogy a Budapestre szülő burgonyaküldeményeket akadálytalanul szállítsák. A főváros mindent megtesz, hogy a közönséget burgonyával elláthassa. A tavaszi burgonya ellátás biztosítottnak tekinthető, mert 1400 vagon eddig lekötöttek s még 1000 vagonra tehető az a mennyiség, amelyet le fognak kötni. Az orosz-lengyelországi burgonya ügye valóságos játék. A legfelsőbb hadvezetőség a sok utánjárás után mindent megígért és mindent tiltásba helyezett és most arról értesítette a fővárost, hogy az ottani termék rossz volt és nem igen lehet számítani, hogy onnan burgonyát adhassanak a fővárosnak.

Márkus Miksa: Hát Bécs miért kapott Bécsnek jó a termék, Budapestnek rossz? Bécsen teljesen ellátták, amint azt az ottani polgármester kijelentette.

Berczel tanácsos kijelentette még, hogy a dolgot a főváros nem is hagyja annyiban.

Folkusházy Lajos tanácsos még bejelentette, hogy éppen most vette kézhez *Kürthy* báró táviratát, amelyben értesíti, hogy a szükséges vajmennyiséget a főváros rendelkezésére bocsátja, úgy hogy a zsirjegyrendszer most már hamarosan életbe léptethető.

Vázsonyi Vilmos dr. szólalt ezután fel. Az áldogálásnak, szerinte, — ami különben abszolút nem budapesti szokás, mert nagyvárosokban is megvan — két oka lehet: az áruhiány és technikai akadályok. Az áruhiány oka az lehet, hogy az árú nem jöhet rendszeresen fel, hanem csak esetről-esetre. Ha azonban technikai akadályok is vannak, akkor még nem következik, hogy órákig kelljen várni az árura. A bódérendszer mellett is képzelhető olyan elrendezés, hogy a jeggyel ellátott tö-

Ezen a héten is a szenzációs sikerű korszakos WEGENER-FILM:

A hegyek ura

Rúbezahai nászának története Grézben

Ma pénteken

című hat részes

még rendben kiszolgálható legyen, még pedig oly módon, hogy a bódék személyzete, amely nincs egész nap igénybe véve, a kiosztás ideje alatt ugyanabban a bódében több áruhelyen szolgáljon ki. Vagy ezt kell csinálni, vagy pedig bizonyos tömegeiknek a lisztellátás mintájára a decentralizáció terére kell lépni és a kereskedelemmel kell érintkezést keresni. A míg ez meg nem történik, addig mindig lesznek bajok. A kiutalt mennyiségek nagymértékű decentralizációja teremthet rendet és erre a célra a központi tejesarnok fiókjait is igénybe kell venni. Persze az áruhiányon, ahol a készletek nincsenek birtokunkban, csak a kormány, vagy az Országos Közélelmezési Hivatal segíthet. Etekintetben is van két példa. A liszt és házbérlő tulajdon. Ha ezeknél tudnak radikálisan eljárni, járjanak el az agrártulajdonnal is éppen ilyen radikálisan. Kifogásolja, hogy az állami intézményeket, mint pl. a katonai kórházakat a főváros látja el, holott ez állami feladat. Az élelmiszorüzemet a főváros közönségre részére létesítették és nem olyan célból, hogy az állami vállalkozó és kórházzalító legyen. Szólt még a tejkérdésről. Nem kell várunk mindenkor az Országos Közélelmezési Hivatal intézkedésére, mi is intézkedhetünk saját hatáskörünkben. Az uzonna kávé eltöltése nem hozta meg a várt eredményt, mert a rendeletet uton-utfélen kijátsszák. Ha látjuk, hogy a vendéglőkben, kávéházakban ugyan folyik a five o'clock the és a kisebb kávéházak kávémérésekké vedlenek át, akkor tessék az egész vonalon eltüntetni a délutáni kávé. Teljesen perverz demokrácia az, amely a felnőtt embert uzonnakávézás szempontjából külön alanynak tekint. Uzonnázni nem kell és pláne nem kell kávézni. Radikális rendet kell teremteni az egész vonalon és ne adjunk példát az egyenlőtlenségre. Németországban azért van megnyugvás, mert ott a lakosságot nem izgatják és mert az elosztás egyenletes. Országos rendelkezésre van szükség: a tejtermékeket az egész országban el kell tiltani és a vaj árát maximálni. Ha ez nem történik meg, akkor minden csak gyerekjáték.

Folkusházy tanácsos reflektált Vázsonyi felszólalására. Ami azt az állítást illeti, hogy több helyen szolgáljanak ki, ebből semmiféle javulás nem állana elő, mert legfeljebb az történne, hogy ugyanazt a mennyiséget több hely között szétosztva, még több ember álldogálna, mint amennyi álldogál ma. Az segít, ha annyi áru van, amennyire szükség van. A lisztrendszer azért vált be, mert elegendő liszt van. A kereskedőket ott vonják be az elosztásba, ahol elegendő áru van. A zsír dolgában csak a jegyrendszer segíthet. Ami a kórházak ellátásának ügyét illeti, ebben lényegileg igaz van Vázsonyinak, amde a fővárost emberbaráti törekvés vezette, amikor a sebesülteknek a lehető legjobb ellátást akarta biztosítani, mert tudta, hogy milyen viszonyok uralkodnak ott, ahol a kórházak betegeit magánvállalkozás útján látják el. Büszkesége Budapestnek, hogy a sebesülteket úgy látta el, amint igen kevés városa a világnak és ha ezt megállapítjuk, ebben a közönség is meg fog nyugodni. Az uzonna-kávé tekintetében teljesen osztja Vázsonyi nézetét és kijelenti, hogy etekintetben hamarosan intézkedni fognak.

Vázsonyi Vilmos dr. személyes kérdésben kijelenti, hogy a sebesültek ellátása állami feladat. Az állam vegye át a reája háramló kötelezettségeket, ha pedig bennünket vesznek igénybe, akkor lásson el bennünket megfelelő készletekkel. Azért, mondotta továbbá, mert Országos Közélelmezési Hivatal van, ne tessék minden dologban a kezdeményezést erre a hivatalra bízni, hanem tessék saját hatáskörben is intézkedni. Elvégre a fővárosnak is van autonómiaja és joga van az autonómia körében intézkedni.

Az élelmezés kérdésével kapcsolatban Flückenthal Samu dr. szótvetette a készleteknek 9-ére elrendelt összeírását. Ez az intézkedés közönség körében meglehetősen nyugtalanosságot keltett, mert azt hiszik, hogy a közönségtől a szükségesebb készleteket is el fogják rakirálni. Megnyugtatóra van szükség, mert külföldben nem lesz meg a várt eredmény. Ugy adja, hogy a készleteket csak azért írják össze, mert az ellátás terén a jegyrendszerre ki-

vánnak átmenni és tudni akarják, kinek van készlete, hogy annak jegyét ne adjanak ki, hanem csak olyanok kaphassanak jegyeket, a kik készletek felett nem rendelkeznek. Szükség volna még arra is, hogy a közlelmezési hivatal és a főváros között közvetlen és nem bürokratikus legyen az érintkezés.

Folkusházy Lajos tanácsos kijelentette, hogy az összeírásnak egyelőre csak az a célja, hogy tájékozódjanak az egyes háztartásokban és üzletekben levő készletek felől. A jegyrendszer behozatala tekintetében az a szándék, hogy a legfontosabb élelmicikre a jegyrendszert hozzák. Ma nem az a cél, hogy a

háztartási készleteket elvegyék. A hatóság mindenesetre nyugodt lesz, ha azt tapasztalja, hogy a háztartások nem rendelkeznek túlzott készletek felett. Megállapítja még, hogy az Országos Közélelmezési Hivatallal való érintkezés közvetlen és gyors és erre maga a hivatal elnöke is nagy súlyt helyez.

Feleki Béla szerint ki kellene nyilatkoztatni, hogy ha valakinek nincsen több, mint amekkora kvótát részére a hatóság megállapít, úgy attól nem vesznek el semmit. A többlet elvétele mindenesetre igazságos és méltányos.

Folkusházy rövid reflexiójával a vita véget ért.

Wilson békeakciója halad.

A román harcok.

A cár a lengyel függetlenség ellen.

Nagy robbanás egy orosz kikötőben.

A Wilson által kezdeményezett békeakció ügye ugylátszik előre jut. A felhivatalos svájci Távirati Iroda jelentése szerint az amerikai kormány késznek nyilatkozott, hogy a Wilson által felvetett eszmét komoly akció tárgyává tegye és akár Amerikában, akár a többi európai semleges államokban békekonferenciát hívjon egybe. Az európai semleges államok közül többben magukévá tették Wilson eszméjét és az ügyről eszmecserét folytatnak.

A román harcokban a helyzet változatlanul a középhatalmaknak kedvez. Északról a Falkenhayn- és az Arz-féle hadseregek nyomása egyre erősödik, a hadvezérek hatalmas tüzérseget tudtak átvinni a szorosokon és így a Romániába vezető négy uton jelentékenyen előre tudtak nyomulni. Az Olt-völgyi harcok is nekünk kedveznek és a szövetségesek nyomása érezhető a moldvai vonalon is. A románok ezidőszerint a front déli pontjain is mindenütt hátrálni kénytelenek. A vöröstoronyi szorosnál husz kilométernyire szorítottuk vissza a románokat, a töresvári szorosnál huszónhét és Predealnál pedig nyolc kilométerre, amint ezt a román hivatalos vezérkari jelentés is elősméri. A dobrudzsai harcokkal nincs hadüjság. Annál felháborítóbb azonban, amit Svájcban át jelentenek a dobrudzsai orosz-román frontról. Ezek szerint az orosz kormány azokat a monarchiabeli olasz katonákat, akik fogásba estek, minden nemzetközi jog megsúfolásával, egyszerűen be akarja sorozni az olasz hadseregbe. A hadifoglyok fellázadnak ez ellen.

A lengyel kérdés végre megszólaltatta a cári kormányt is. Az orosz császári kormány tiltakozik Lengyelország függetlensége ellen és kijelenti, hogy Németország és a magyar-osztrák monarchia aktusát semmisnek tekinti. A cár akarja egyesíteni az össz Lengyelországot, amelynek a háború utánra autonómiát ígért. A cár tudvalevően már a hadüzenetkor szabadságot ígért a lengyeleknek, mit ő akkor úgy képzelt el, hogy Galiciát és Porosz-Lengyelországot meghódítja és ezekre a területekre is áttérjeszti azt a türhetetlen zsarnokságot, amely alatt az oroszországi lengyelek annyit szenvedtek. Hogy milyennek képzelte el a cár a lengyel szabadságot, arról rémséges példát szolgáltatott az oroszok nyolc hónapos galiciái uralma. A lengyel kérdést különben az oldja meg, akinek kezében van Lengyelország. Lengyelország pedig ma a középhatalmak és a lengyel nemzet kezében van. Minden szóbeli és írásbeli tiltakozás neveltséges.

Csak néhány nap előtt érte a szezasztropoli kikötőben végzetes katasztrófa az Imperatrice Maria nevű nagy orosz csatahajót. Most hasonló katasztrófa történt Oroszország legészakibb kikötőjében Archangelszkben,

ahol svéd tengerészek elbeszélése szerint hat munitió hajó a levegőbe repült, százötven ember meghalt, hatszázötven pedig megsebesült. A hatalmas robbanás az egész kikötőt tüztengerré változtatta és a robbanás oly óriási erejű volt, hogy a felrobbant hajók vasalkatrései egy kilométernyi távolságra repültek a robbanás színhelyétől. A kikötő néhány percig valóságos vulkánra emlékeztetett. A kár sokmillió rubel. A kikötőt egyelőre katonailag zárták el a közlekedés elől.

*

A lengyel királyság proklamálása.

Az orosz tiltakozás.

Pétervár, november 16.

A pétervári távirati iroda a következő hivatalos kommunikét teszi közzé:

A német és az osztrák-magyar kormány az orosz terület egy részének hadseregeik által történt ideiglenes megszállását arra használták fel, hogy a lengyel területeknek az orosz birodalomtól való különválasztását és független állammá való átváltoztatását proklamálják. Ellenségeink célja nyilvánvalóan az, hogy Orosz-Lengyelországban unjoncokat szedjenek hadseregeik kiegészítésére. A császári kormány Németország és Ausztria-Magyarország emez aktusában újabb súlyos megsértését látja a nemzetközi jog alapvető elveinek, amelyek megtiltják azt, hogy katonailag megszállott területek lakosságát arra kényszerítsék, hogy fegyverüket saját hazájuk ellen használják. Az orosz császári kormány ezt az aktust semmisnek tekinti. Oroszország a háború kitörése óta már két ízben nyilatkozott a lengyel kérdés lényegéről. Oroszország szándéka Összlengyelországot létesíteni, amely valamennyi lengyel területet magában foglalja és amelynek a háború befejezése után joga lesz nemzeti, kulturális és közgazdasági életét szabadon az orosz uralkodó jogára alatt álló önkormányzat alapjaira helyezni, amely azonban megóvja az állami egységet. Felséges urunknak ez elhatározása megin-gathatlan marad.

Berlin, november 17.

A lengyel kérdésnek a képviselőházban való tárgyalásáról ezt írja a Germania: Ugy látszik, mintha azoknál a pártoknál, amelyek eddig a kelet-poroszországi politikában az erősebb hangnemet szerették használni, most már némi hajlandóság lenne bizonyos engedmények megadására. A központi pártok az a felfogása, hogy a lengyel állam visszaállításának rendkívüli jelentőségű ténye következtében Poroszország lengyel politikáját is revideálni kell.